

Internationale Vooruitblik 2025 & Terugblik 2024

Inleiding

Waarom zijn we internationaal actief

De maatschappelijke opgaven van de provincie Zuid-Holland hebben veelal een internationale dimensie. Internationaal actief zijn is een middel om de provinciale ambities waar te maken. De provincie is internationaal actief waar een grensoverschrijdende aanpak aantoonbaar van toegevoegde waarde is voor onze opgaven en waar we een bijdrage willen leveren aan het halen van de ambities van de Europese Unie. Dit doet de provincie door ontwikkelingen te monitoren en de organisatie te informeren, door het beleid van de Europese Unie te beïnvloeden en optimaal gebruik te maken van Europese subsidies.

Hierbij trekken wij nauw op met regionale partners en zijn we actief in diverse Europese netwerken en bilaterale samenwerkingsverbanden met andere regio's. De internationaliseringsambities van het bedrijfsleven worden vraaggericht ondersteund.

Hoe zijn we internationaal actief

Deze vooruitblik vloeit voort uit de 'internationale strategie 2024-2027' die door Provinciale Staten is vastgesteld. De vooruitblik beschrijft de provinciale internationale inzet op de Zuid-Hollandse opgaven in 2025. Deze inzet draagt bij aan de doelen van de internationale strategie.

Voor het prioriteren van de internationale inzet in deze vooruitblik is een afweging gemaakt op basis van het ijzeren vierkant uit de strategie. Het toetsen van inzet aan de vier randvoorwaarden is tevens een continu proces voor concrete mogelijkheden en kansen die zich in 2025 nog zullen voordoen.

Naast de opgenomen internationale inzet in deze vooruitblik 2025, monitort het team EU en Internationaal altijd Europese ontwikkelingen die raken aan het coalitieakkoord en informeert hierover de organisatie. Dit is het basisniveau waar het team voor alle relevante thema's in voorziet. Het informeren vindt op verschillende manieren plaats (o.a. GS- memo's, deelnemen aan opgave-domeinberaad, presentaties / masterclasses / events organiseren, signaleringen op EU-informatietafel, gesprekken met opdrachtnemers).

Waar ligt in 2025 de focus

Bij het opstellen van de internationale vooruitblik 2025 is de richting van de nieuwe Europese Commissie leidend geweest.

De *Competitiveness Compass* (gepresenteerd op 29 januari) en de *Clean Industrial Deal* (gepresenteerd op 26 februari) met de daaronder aangekondigde wet- en regelgeving bieden de meest belangrijke voorstellen voor 2025. De Europese Commissie zet daarmee vooral in op het versterken van de concurrentiekracht van de EU en het versnellen van de transitie van de industrie.

Internationale inzet op de industrie heeft daarom een prominente plek gekregen in deze vooruitblik en is nauwer verbonden met de inzet onder innovatieve economie. Met de *visie voor landbouw en voedsel* zal ook de inzet op voedsel een prioriteit blijven van de provincie. Belangrijk onderdeel van bovengenoemde voorstellen zijn de aangekondigde vereenvoudigingen van EU wet- en regelgeving. De provincie weegt herstel en instandhouding natuur en milieu mee in haar inzet op deze voorstellen.

Leeswijzer

Het document begint met een overzicht van de overkoepelende inzet die gepleegd wordt. De hoofdstukindeling van de internationale vooruitblik volgt verder de prioritering die is opgenomen in de internationale strategie, en de doelen die daarbij zijn gesteld. De inzet op internationaal personenvervoer is opgenomen in hoofdstuk 2 *Hernieuwbare energie voor inwoners en bedrijven*.

Inhoudsopgave

1. Analyse inzet nieuwe Europese Commissie	5
2. Overkoepelende inzet.....	7
3. Hernieuwbare energie voor inwoners en bedrijven	9
4. Innovatieve economie	12
5. Toekomstbestendige landbouw en een gezond voedselsysteem	15
6. Herstel en instandhouding van water, natuur en milieu	17

Afkortingen

BNC	Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen
CEF	Connecting Europe Facility
CPMR	Conference of Peripheral Maritime Regions
ECRN	European Chemical Regions Network
EGTC	European Grouping of Territorial Cooperation
ELENA	European Local Energy Assistance
ERIAFF	The Network of European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry
EU	Europese Unie
GLB-NSP	Gemeenschappelijk Landbouw Beleid-Nationaal Strategisch Plan
GVC	Goederenvervoercorridor
HIC	Haven en industrieel Complex
HNP	Huis van de Nederlandse Provincies
IPO	Interprovinciaal Overleg
IWT	Inland Waterway Transport
JTF	Just Transition Fund
KRW	Kaderrichtlijn Water
KvW	Kansen voor West
MNV	Ministerie voor Milieu, Natuur en Verkeerd van Noordrijn-Westfalen, Duitsland
NAT-commissie	Commissie Natuurlijke Hulpbronnen
NSBC	Noordzee-Baltische Corridor
NRW	Noordrijn-Westfalen
NZIA	Net Zero Industry Act
NSC	North Sea Commission
RAEF	Regionaal Afstemmingskader EU-Financiering
RH2INE	Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence
SGI	Services of General Interest
VND	Vlaams-Nederlandse Delta
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
ZH-PLG	Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied

1. Analyse inzet nieuwe Europese Commissie

In 2024 is het eerste termijn van de Commissie – Von Der Leyen ten einde gekomen. 2024 stond met name in het teken van het afronden van lopende wetgevingstrajecten. Nieuw beleid was gering, en daarmee de inzet van de provincie op EU-beleid. In 2025 is de nieuwe Europese Commissie van start gegaan met een koers die inspeelt op een nieuwe geopolitieke werkelijkheid waarin de Commissie opereert. Bij het opstellen van de internationale vooruitblik 2025 is nadrukkelijk de nieuwe koers van de Europese Commissie meegenomen. De provincie heeft daarmee de internationale inzet voor 2025 bijgestuurd op de verwachte inzet van de Europese Commissie waarbij de provinciale doelen van de internationale strategie 2024-2027 leidend blijven.

De positie van Europa in de wereld

Op maandag 9 september 2024 is het rapport over concurrentievermogen van de Europese Unie gepubliceerd. In opdracht van de Commissievoorzitter Ursula von der Leyen heeft Mario Draghi zijn bevindingen en aanbevelingen gebundeld. Aanleiding voor het rapport is de stagneerde groei van de het Bruto Binnenlands Product (BBP) en productiviteitscijfers, voornamelijk ten opzichte van de Verenigde Staten en China. Het rapport is vooral een economisch perspectief op de positie van Europa in de wereld en een aanbeveling aan zowel de Europese Commissie als andere Europese lidstaten om de concurrentiepositie van Europa op dit vlak te verbeteren.

Draghi geeft aan dat om het Europese model van sociale en duurzame maatschappij te behouden, groei van BBP en productiviteit noodzakelijk is. In het kritische rapport 'zoomt' Draghi in op de hoge energiekosten, de tekorten op de arbeidsmarkt, het gebrek aan innovatie en veiligheid en de "zelfredzaamheid" van Europa. Om de technologische en economische achterstand in te halen moeten overheden en het bedrijfsleven minimaal 750 tot 800 miljard euro per jaar extra investeren. In zijn aanbevelingen richt Draghi zich op:

1. Het sluiten van de innovatiekloof door harmonisering van EU-regels en faciliteren van betere financiering vooral gericht op opschaling van kansrijke duurzame en digitale technologie.
2. Hoge energiekosten tegengaan door decarbonisatie te zien als groeikans en inefficiënties in de EU-markt voor energie op te lossen.
3. Veiligheid en vermindering van afhankelijkheden onder anderen door te investeren in defensie en verlagen van importafhankelijkheid waarin circulaire oplossingen een rol spelen.

De conclusies van het Draghi rapport zijn gedaan in een snel veranderende geopolitieke context. De Amerikaanse verkiezingen en de aanstelling van Trump als president op 20 januari 2025 zorgt ervoor dat het bewustzijn van de noodzaak van een zelfredzame Europese Unie verder is toegenomen. Zo is er een koerswijziging van de Verenigde Staten op de garantstelling van de Europese veiligheid en staat vrijhandel onder druk.

Koers van de Europese Commissie

Op 6 juni 2024 vonden de Europese Parlementsverkiezingen plaats, waarbij de Fractie van de *Europese Volkspartij (EVP)* opnieuw de grootste is geworden. Desondanks is het Europese politieke landschap veranderd, een verschuiving van de machtsbalans, wat van invloed is op nieuw beleid.

Von der Leyens politieke visie voor de Europese Commissie staat gepresenteerd in haar '*Political Guidelines for the Next European Commission 2024-2029*'.¹ Duurzame welvaart en een verbetering van ons concurrentievermogen zijn hierin prioriteit. Met het nieuwe Meerjarig Financieel Kader in aantocht, wil Von der Leyen inzetten op het aantrekken van zowel publieke als private investeringen voor onder andere de verduurzaming van Europese industrieën. Verder is er een duidelijke focus op defensie en veiligheid. Dit in de context van de oorlog op het Europese continent, andere geopolitieke spanningen en de Europese migratieaanpak.

¹ Zie Huis van de Nederlandse Provincies artikel 'De eerste 100 dagen van de nieuwe Europese Commissie: ambities en prioriteiten' <https://www.nl-prov.eu/de-eerste-100-dagen-van-de-nieuwe-europese-commissie-ambities-en-prioriteiten/>

Verder bouwend op haar *Political Guidelines* en met in acht neming van de adviezen van Draghi presenteerde de Europese Commissie eind januari het *Competitiveness Compass*, een strategisch beleidsinstrument voor de economische koers van de EU in de komende vijf jaar. Ook de adviezen van voormalig Italiaans premier Letta in zijn rapport *'Much more than a Market'* zijn daarin meegenomen. Dit plan, omschreven als de "Noordster" door Commissievoorzitter Ursula von der Leyen, richt zich op innovatie bevorderen, het versterken van de concurrentiekracht zonder de duurzaamheidsdoelstellingen los te laten en het versterken van strategische autonomie om Europa economisch en geopolitiek sterker te maken en weerbaarder te zijn voor klimaatcrises.²

Op 11 februari 2025 presenteerde de Europese Commissie haar jaarlijkse werkprogramma. Dit is het eerste commissie werkprogramma van de nieuwe Commissie – Von Der Leyen II waarin nieuwe plannen en voorstellen voor het komende jaar worden uiteengezet. De Europese Commissie legt in 2025 de focus op vereenvoudiging, met als doel de regeldruk en administratieve lasten voor bedrijven te verminderen en zo de Europese concurrentiekracht te versterken. Dit kan betekenen dat sommige principes van de groene transitie minder prominent naar voren komen in het debat. Handelscommissaris Maroš Šefčovič kondigde een "ongekende vereenvoudiging" aan om innovatie en groei te stimuleren. Het werkprogramma omvat 51 initiatieven, waarvan 11 sterk gericht zijn op vereenvoudiging. Er komt een *Omnibus-pakket* om bestaande wetgeving te herzien. Verder zal als onderdeel van de *Clean Industrial Deal* onder andere de richtlijnen voor duurzaamheidsrapportage (*CSRD*) en verantwoord ondernemen (*CSDDD*) worden vereenvoudigd. Daarnaast worden investeringsregels en productwetgeving vereenvoudigd, en wordt de *Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)* voor 80% van de Europese bedrijven verlicht. Ook de regelgeving rond cybersecurity en het *Gemeenschappelijk Landbouwbeleid* worden gestroomlijnd. Binnen de *Clean Industrial Deal* wordt geprobeerd decarbonisatie en concurrentiekracht te combineren. Zo wordt de regelgeving voor de chemische industrie aangepast zonder de veiligheid en milieubescherming in gevaar te brengen, volgens de Commissie (dit betreft *REACH*). De Commissie wil de administratieve kosten met 25% voor grote bedrijven en met 35% voor het mkb verlagen, wat zou neerkomen op een besparing van 37,5 miljard euro.

De plannen roepen politieke verdeeldheid op. Socialisten en Groenen vrezen dat vereenvoudiging zal leiden tot deregulering en afzwakking van milieunormen. De liberalen steunen het plan inhoudelijk, maar zetten vraagtekens bij de politieke steun die Von der Leyen heeft. De conservatieven en hervormers juichen de focus op concurrentiekracht toe, maar willen een radicalere koerswijziging weg van de Green Deal. Von der Leyen moet balanceren tussen deze tegengestelde politieke belangen.

Verdere duiding

Op 19 maart 2025 organiseerde het Huis van de Nederlandse Provincies de informatie sessie *'Regio's aan zet: de interne markt en het EU-concurrentievermogen van morgen'* dat in gaat op wat provincies zelf kunnen doen met de aanbevelingen uit het Draghi rapport en de nieuwe richting van de Europese Commissie. Dit is terug te kijken via onderstaande link.

<https://www.youtube.com/live/xV7uBgL-v4Q>

Relevantie provincie Zuid-Holland

De nieuwe Europese Commissie zet vooral in op het versterken van de concurrentiekracht van de EU en het versnellen van de transitie van de industrie. Dit is meegewogen in de provinciale inzet in de internationale vooruitblik 2025. Industrie heeft hierin een prominente plek gekregen en is nauwer verbonden met de inzet onder innovatieve economie. Met de visie voor landbouw en voedsel zal ook de inzet op voedsel een prioriteit blijven van de provincie. Belangrijk onderdeel van bovengenoemde voorstellen zijn de aangekondigde vereenvoudigingen van EU wet -en regelgeving. De provincie weegt herstel en instandhouding natuur en milieu mee in haar inzet op deze voorstellen.

² Zie Huis van de Nederlandse Provincies artikel 'EU-Kompas Concurrentievermogen: De nieuwe Noordster van Europa'
<https://www.nl-prov.eu/eu-kompas-concurrentievermogen-de-nieuwe-noordster-van-europa/>

2. Overkoepelende inzet

De internationale inzet van de provincie ondersteunt de doelstellingen binnen de inhoudelijke beleidsopgaven. De uitwerking staat beschreven in de volgende hoofdstukken. Daarnaast nemen we deel aan een aantal overkoepelende Europese netwerken om de algemene belangen van Zuid-Holland te behartigen. We werken nauw samen met andere Europese regio's, zoals Vlaanderen en de deelstaat Noordrijn-Westfalen.

We volgen Europese financieringskansen voor de verschillende opgaven. Dit doen wij vanuit de vier rollen die de provincie heeft binnen de Europese subsidieprogramma's: 1) beslisser; 2) adviseur; 3) aanjager in de regio; en 4) deelnemer. Tot slot zorgen we voor interne kennisdeling om het draagvlak en het belang van Europa te waarborgen.

Samenwerking met Europese regio's Vlaanderen

Zuid-Holland is lid van het bestuurlijke netwerk Vlaams-Nederlandse Delta (VND), een samenwerking van de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland met de Vlaamse provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen.

Deze provincies, met als belangrijkste spelers de havens van Rotterdam en Antwerpen, hebben dezelfde uitdagingen, bijvoorbeeld op het terrein van ruimtelijke ordening, het verduurzamen van het goederentransport en de circulaire transitie. In 2025 vindt er een herijking plaats van de samenwerking om het netwerk toekomstbestendig te maken. Eén van de doelen is om meer synergie te creëren met andere Vlaams-Nederlandse netwerken.

Noordrijn-Westfalen

In de deelstaat Noordrijn-Westfalen is Zuid-Holland vertegenwoordigd op het consulaat binnen de Grenspost Düsseldorf. Hierin nemen ook de provincies Overijssel, Gelderland en Limburg deel. In 2025, blijft de samenwerking gericht op mobiliteit in het Mobility Platform Noordrijn-Westfalen, hoofdzakelijk de binnenvaart en milieu. Sinds 2024 is daar met de organisatie van de Düsseldorfse dag het thema water bijgekomen. Zie hiervoor de terugblik 2024 van hoofdstuk 5 *Herstel en instandhouding water, natuur en milieu*. Verder zal er in 2025 een werkbezoek worden georganiseerd binnen de Grenspost Düsseldorf samenwerking en Noordrijn-

Westfalen en vindt de Koningsdagreceptie plaats in april. De staatssecretaris van het van Noordrijn-Westfaalse ministerie van Milieu, Natuur en Verkeer (MNV) wordt uitgenodigd in het kader van gedeelde wateropgaven, in navolging van het werkbezoek aan Düsseldorf november 2024.

Huis van de Nederlandse provincies

Met de Nederlandse provincies werken we samen in het Huis van de Nederlandse provincies (HNP) in Brussel. We zetten in op zeven prioritaire thema's in 2025. In het HNP-werkplan staat hier een uitgebreide toelichting over. Ook werken we met de vier Randstadprovincies samen om afstemming te zoeken op thema's en zorgen we ervoor dat we geen dubbel werk doen.

Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), Northsea Commission (NSC)

In kustverband hebben we verschillende netwerken waarin we actief zijn. In juli 2025 host de provincie Zuid-Holland het Politiek Bureau van CPMR. Daarnaast is gedeputeerde van Leeuwen penningmeester geworden binnen dit netwerk en zal haar inzet in het netwerk intensiveren. In 2025 zal het netwerk vooral ingezet worden op het toekomstige Meerjarig Financieel Kader (MFK) van de Europese Unie. Binnen de Northsea Commission werken we samen in vier verschillende werkgroepen aan de opgaven energietransitie, klimaatadaptatie, transport en een overkoepelende strategie voor het Noordzeegebied.

Straits Comité

Het Straits Comité voorziet vooral in een nauwe samenwerking met de regio's in het gebied van de Kanaalzone aan de Noordzee. In 2025 zal het netwerk zich voornamelijk richten op internationaal spoorvervoer, circulaire economie en watermanagement.

Inzet buiten Europa

In lijn met de internationale strategie 2024-2027 zal de provincie vraaggericht te werk gaan voor activiteiten met partners buiten Europa. Verzoeken voor dergelijke activiteiten worden getoetst aan het protocol van de internationale strategie. De provincie is betrokken bij handelsbevorderingsactiviteiten buiten Europa als er een concrete vraag ligt en er meerwaarde is voor provinciale inzet. Een verkenning voor deelname aan de Wereld Expo in Osaka, Japan voor de tuinbouwsector heeft niet geleid tot een concrete vraag aan de provincie. Andere partners spelen al in op de behoefte van het bedrijfsleven. Er zijn daarmee nog geen concrete activiteiten voorzien in 2025.

Tot eind 2025 loopt de *Memorandum of Cooperation* met de Chinese provincie Hebei, de provincie zette deze relatie in 2024 al vraaggericht in en zal deze aanpak voorzetten. Gedeputeerde Staten neemt daarin de aanbevelingen van de *evaluatie relatie met China 2024* mee, waarbij beheersmaatregelen uit het kader voor China waar gepast ook toegepast wordt op andere landen.³ Het gaat dan om het meenemen van economische risico's en mensenrechten in de activiteiten waar dit gepast is. Daarnaast wordt voortgebouwd op de samenwerking met het Rijk en maatschappelijke organisaties.

Financieringsmogelijkheden voor uitdagingen in de regio

De impact van de Europese subsidies op onze regio is niet te onderschatten. In de huidige Europese programmaperiode (2021-2027) is tot 1 september 2024, ruim € 1.7 miljard aan Europese subsidie toegekend aan Zuid-Hollandse bedrijven en organisaties. Hiermee is Zuid-Holland bijna twee keer zo succesvol als de vorige periode. Europese middelen zijn immers gelijk gebleven. Voor de meeste programma's zullen in 2025 de laatste grote opstellingen worden gedaan. Tegelijk wordt door de Europese Commissie nu nagedacht over het MFK 2028-2034 en worden de plannen in de zomer 2025 gelanceerd. Via het HNP zet Zuid-Holland in op het behoud van de rol van de regio's in de uitvoering van Europese subsidieprogramma's.

Voor drie van de Europese programma's heeft provincie Zuid-Holland een beslissersrol en gebruikt het de Europese middelen om de regionale opgaven verder te brengen: Kansen voor West 3 (KvW3), het Just Transition Fund (JTF) en onderdelen van het Nationaal Strategisch Plan en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Alle drie de programma's zijn inmiddels halverwege de uitvoering.

Voor de programmering binnen KvW3 en het JTF stellen Gedeputeerde Staten een aparte openstellingsstrategie vast. De provincie rapporteert op de inzet en voortgang in de begroting 2025 en de jaarstukken 2025.⁴

De provincie stimuleert en ondersteunt provinciale partners bij het verwerven van Europese middelen om hen optimaal gebruik te laten maken van de Europese financieringsmogelijkheden.

In 2024 heeft de provincie ingezet op het verstevigen van de samenwerking met InnovationQuarter op dit vlak door een aantal werksessies te organiseren. Ook in 2025 gaat Zuid-Holland door met het Regionaal Afstemmingskader Europese Financiering (RAEF), waarbinnen de provincie aankomende projectvoorstellen van regionale partners afstemt en koppelt met de komende openstellingen aan de hand van de provinciale *EU Call Kalender*. In 2025 wordt ook weer het jaarlijkse RAEF-event georganiseerd om in de groeiende interesse van betrokken partijen te voorzien en samenwerking te stimuleren.

In maart 2025 zal de provincie de tiende lichting van de EU Academy organiseren en deze zal in maart van start gaan. De provincie neemt in 2025 deel aan zeven Europees gefinancierde projecten, waarvan sommige in de opstartfase zitten.

³ GS-brief aan PS internationale vooruitblik 2025 terugblik 2024

⁴ Zie voor de inzet provincie EU-middelen in 2025 de EU-subsidieparagraaf van de begroting 2025:
<https://zuidholland.begroting-2025.nl/p90875/inleiding>

3. Hernieuwbare energie voor inwoners en bedrijven

Doel internationale strategie

Bevorderen van een gunstig EU-vergunningsbeleid voor energieprojecten onder andere in de gebouwde omgeving en de industrie, dat zorgt voor de ondersteuning van de transitie van de Haven van Rotterdam, de benodigde grensoverschrijdende infrastructuur en veiligheidseisen, en dat bijdraagt aan de verduurzaming door middel van de *modal shift*. Daarnaast bevorderen van EU-financiering voor projecten die richt zich op verduurzamingsprojecten in de gebouwde omgeving en de energietransitie van bedrijven en partners in Zuid-Holland.

Coalitieakkoord: we maken de omslag naar hernieuwbare energie voor 3,8 miljoen inwoners en de bedrijven in Zuid-Holland.

Terugblik 2024

In 2024 heeft de provincie vooral voorgesorteerd op de ambities van de nieuwe commissie. Daarnaast is er nadrukkelijk ingezet op het bevorderen van de *modal shift* waarbij vooral duurzaam goederenvervoer op spoor de focus had naast de inzet op de verduurzaming binnenvaart, luchtvaart en internationaal personenvervoer.

Transitie industrie

Gedeputeerde Baljeu is begin 2024 vicevoorzitter van *European Chemical Regions Network (ECRN)* geworden, met focus op beleidsbeïnvloeding. Gezien zij in de zomer afscheid nam als gedeputeerde, heeft dit niet tot concrete bestuurlijke inzet geleid in dit netwerk. Het netwerk is wel gebruikt voor de inzet op circulaire industrie, zie hoofdstuk 3 *Innovatieve economie*. Met haar vertrek is deze positie komen te vervallen en zal in 2025 gekeken worden of de provincie Zuid-Holland dit netwerk opnieuw bestuurlijk wil benutten.

De Europese waterstofstrategieën en gerelateerde wetgeving, zoals de *Net Zero Industry Act*, zijn in 2024 gemonitord. Daarnaast is ingezet op het ondersteunen van onze regionale partners bij de profilering van Rotterdam als onderdeel van de *Europe's Hydrogen Hub*. Hiervoor was de provincie aanwezig bij de *European Hydrogen Week* in november 2024. In 2024 lanceerde de Europese Commissie de eerste pilot openstellingen van de waterstofbank onder het innovatiefonds.

Uit de eerste pilots bleek dat voor de productie van waterstof concurreren met zuidelijk Europa lastig is en er dus ook beperkt kansen liggen voor Zuid-Holland.

Mobiliteit – modal shift

In 2024 is gedeputeerde Zevenbergen benoemd tot vicevoorzitter van de *European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC)*.

Via deze samenwerking wil de provincie het vervoer via water en spoor langs de Rijn-Alpencorridor stimuleren. Andere Nederlandse EGTC-leden zijn het Havenbedrijf Rotterdam, gemeente Venlo en de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Limburg. Tijdens de *Connecting Europe Days* in april 2024 heeft de provincie Zuid-Holland haar ambities op de *modal shift* internationaal onder de aandacht gebracht.

Ten aanzien van goederenvervoer op spoor is het belang van de Rotterdamse haven als Europese poort voor fruitstromen onderzocht samen met de groente- en fruitstromen uit de Greenports. Er is een position paper *Fresh on Track* opgesteld met knelpunten die onder de aandacht zijn gebracht bij relevante Europese stakeholders, onder wie Europarlementariërs, internationale netwerken gericht op logistiek en goederenvervoer en tijdens internationale evenementen zoals de *Grüne Woche*, de *Fruit Logistica* in Berlijn en de *Connecting Europe Days* in Brussel. Zo is het initiatief *Fresh on Track* onder de aandacht gebracht bij de inkomende bestuurlijke delegatie uit Lombardije, Italië. Het traject Rotterdam-Italië zal in de tweede fase nader worden geconcretiseerd. Ook heeft Gedeputeerde Zevenbergen samenwerkingsmogelijkheden verkend met *FERRMED*, een internationaal netwerk dat onderzoek doet naar ladingverschuiving per spoor.

Voor de inzet op verduurzaming binnenvaart is de provincie Zuid-Holland de afgelopen vijf jaar samen met Noordrijn-Westfalen de coördinator geweest van *RH2INE*. Samen met zeven andere regio's en havens is er nu een secretariaat opgericht die vanaf 2025 de aansturing van *RH2INE* overneemt. Als deelnemer blijft Zuid-Holland zich inzetten voor de opschaling van het gebruik van waterstof als energiedrager in de binnenvaart. Zo heeft de provincie, op initiatief van Noordrijn-Westfalen, samen met tachtig andere publiek-private partijen een intentieverklaring *Inland Waterway Transport* ondertekend om het internationaal belang van de Rijn te onderschrijven. Samen met deze partners werken we in 2025 toe naar een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Op de *Connection Europe Days* organiseerde de provincie een RH2INE sessie met deelname aan het matchmakingprogramma.

Omtrent internationaal personenvervoer zijn wij in 2024 aangesloten bij het Straits Comité initiatief ten aanzien van de verbinding van de Eurostar. Sinds maart 2020 zijn de diensten op de internationale stations Ashford en Ebbsfleet in Kent en Calais Frethun in Pas-de-Calais opgeschort. Om het economisch potentieel van het gebied rondom het Kanaal optimaal te benutten is het essentieel om goede spoorverbindingen te hebben.

Tot slot wordt er ook ingezet op de verduurzaming van de luchtvaart. De provincie Zuid-Holland heeft via de *Stichting Rotterdam The Hague Innovation Airport (RHIA)* het initiatief *Dutch2 Aviation Hub* ondersteund. Deze hub is een onderdeel van en toekomstig Europees netwerk van waterstof hubs op regionale vliegvelden, en is van belang in het verduurzamen van de luchtvaart. Met enkele luchthavens van het beoogde Europese netwerk zijn door de RTHA inmiddels al intentieverklaringen getekend, waaronder met de luchthaven van Hamburg. In november 2024 heeft RHIA in samenwerking met provincie, gemeenten Den Haag en Rotterdam en InnovationQuarter het event *Destination Hydrogen* georganiseerd ter stimulering van consortiumvorming voor Europese innovatieprojecten in 2025.

Vooruitblik 2025

In 2025 richt de Europese Commissie zich hoofdzakelijk op de uitwerking van de *Clean Industrial Deal*. Europa beschikt over een sterke basis op het gebied van industrie, maar wordt geconfronteerd met uitdagingen zoals stijgende energiekosten en oneerlijke concurrentie. Het doel van de *Clean Industrial Deal*: de industrie concurrerend en schoner maken. Dit gebeurt door defossilisering (vervangen van fossiele koolstoffen door duurzamere koolstoffen), met aandacht voor betaalbare energie, circulaire economie en industriële verduurzaming. Daarmee sluit het nauw aan bij de opgaven van Zuid-Holland en de provincie zal in haar internationale inzet industrie ook sterker gaan prioriteren.

De provincie blijft ook voortbouwen op inzet op *modal shift* in 2024. Het gaat dan voornamelijk om het verder brengen van het *position paper Fresh Corridor Europe* en de inzet op duurzame binnenvaart via RH2INE.

Transitie industrie

In 2025 zal de provincie haar internationale activiteiten richten op het versterken van de industrie en de maritieme sector in Zuid-Holland. De brief van de provincie en de gemeente Rotterdam aan het kabinet *urgente steun voor de Rotterdamse haven in de Voorjaarsnota 2025* bevat knelpunten die ook terugkomen in de maatregelen onder de *Clean Industrial Deal*. De Zuid-Hollandse concurrentiepositie wordt ondermijnd door hoge energieprijzen, een ongelijk speelveld met buurlanden die hun industrie meer ondersteunen, en toenemende internationale concurrentie.

Zuid-Holland zet het komende jaar in op het klimaatneutraal en circulair maken van het haven-industrieel complex in Rotterdam, de bredere industrie en het maritieme maakindustriecluster. De provincie zoekt de afstemming met regionale partners in de lobby. Zo zijn er gesprekken gevoerd met Economic Board Zuid-Holland, InnovationQuarter, gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf en Deltalinqs, ook in het kader van het uitwerken van drie profileringsscenario's in 2025, zie hoofdstuk 3 *Innovatieve economie*.

Eén van de Europese initiatieven die direct inspeelt op de knelpunten waar de Zuid-Hollandse industrie mee kampt is het *Action Plan on Affordable Energy* (februari 2025). Met dit voorstel wordt ingezet op het verlagen van energiekosten door middel van investeringen in infrastructuur en grensoverschrijdende samenwerking. Dit is van groot belang, omdat bedrijven in de EU nu te maken hebben met hogere elektriciteitsprijzen dan in de Verenigde Staten en de nettarieven zijn sinds 2022 verdrievoudigd. Daarnaast wil de Europese Commissie met de *Roadmap Towards Ending Russian Energy Imports* de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen uit Rusland versneld afbouwen. Dit heeft directe gevolgen voor Zuid-Holland, waar de industrie sterk leunt op een stabiele en betaalbare energievoorziening. Een betere Europese samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie kan Zuid-Holland helpen de transitie naar een klimaat neutrale industrie te versnellen en de concurrentiepositie te versterken.

Mobiliteit – modal shift

In 2025 blijven we inzetten op verduurzaming door middel van een *modal shift* van goederenvervoer via de weg naar duurzamere transportvormen, zoals binnenvaart en spoor. Hierbij werken we samen met partners in Vlaanderen, Noordrijn-Westfalen en de goederenvervoer corridors. Daarnaast zetten we in op goederenvervoerhubs en goederentransport die de economie versterken en zorgen voor een duurzamer goederenvervoer in Zuid-Holland. Op 6 juni 2025 zullen de minister van MNV van Noordrijn-Westfalen en de gedeputeerden van de provincies Gelderland, Overijssel, Limburg, Noord-Brabant en Zuid-Holland in Den Bosch een hernieuwde gemeenschappelijke verklaring ondertekenen.

Dit jaar zijn er minder nieuwe voorstellen vanuit de Europese Commissie voor mobiliteit. In het derde kwartaal van 2025 komt het *Sustainable Transport Investment Plan*, gericht op schone brandstoffen. Dit plan bevat maatregelen ter ondersteuning van de versnelde uitrol van oplaad- en tankinfrastructuur. We volgen daarnaast de herziening van het *Connecting Europe Facility* in het kader van de herziening van het MFK.

Geopolitieke spanningen binnen de EU zorgen voor een verschuiving van prioriteiten. Zuid-Holland blijft betrokken bij de samenwerking rondom de twee corridors Noordzee-Middellandse Zee en Rijn-Alpen corridor, maar richt zich ook op de Noordzee-Baltische corridor (NSBC). De uitbreiding van de NSBC naar Berlijn en Oekraïne versterkt onze positie in het Europese transportnetwerk. Voor de stimulering van internationale samenwerking zetten we in op goederenvervoer van verse producten per trein als duurzaam alternatief en ter logistieke ontsluiting van de Greenports en grote fruitimport in de Rotterdamse haven. Het *RH2INE* project *Condor* gaat een nieuwe fase in waarin niet alleen waterstof maar ook andere zero emissie energiedragers ingezet worden voor de transitie van zware binnenvaart. Schaalbare, modulaire, gestandaardiseerde oplossingen moeten leiden tot een *Energy as a Service* businessmodel. Wat betreft schone luchtvaart bekijken wij, met de gemeente Rotterdam en Den Haag, hoe het *RTHA* verder kan worden ondersteund in 2025. Die ondersteuning zal ook gericht zijn op hoe we *Dutch2 Aviation Hub* kunnen helpen met het verkrijgen van Europese middelen voor innovatieprojecten.

Ten aanzien van het stimuleren van internationaal personenvervoer zal de provincie ook in 2025 het Straits Comité initiatief voor de Eurostar verbinding blijven ondersteunen.

Daarnaast zullen wij andere lobbytrajecten voor internationaal personenvervoer en initiatieven daartoe blijven monitoren en ondersteunen waar opportuun.

4. Innovatieve economie

Doel internationale strategie

Zuid-Holland promoot zichzelf als de concurrerende regio voor innovatie en versterkt deze positie door gebruik te maken van EU-middelen. Naast het verminderen van de Europese regeldruk, richten we ons op Europese investeringen en ondersteunen onze bedrijven, met speciale aandacht voor de maritieme en technologische sectoren, inclusief de haven van Rotterdam. Hiermee vergroten we onze invloed binnen Europa en stimuleren we ons vestigingsklimaat ten behoeve van ondernemerschap en werkgelegenheid.

Coalitieakkoord: we werken aan een innovatieve economie.

Terugblik 2024

In 2024 is er in HNP verband samen met de Duitse deelstaat Baden-Württemberg een positie opgesteld ten aanzien van de bio-economie, voorsortierend op de herziening van de bio-economie strategie die eind 2025 verwacht wordt. De focus ligt in dit paper op het beter reguleren van afvalstromen en betere wet- en regelgeving met betrekking tot de einde-afvalstatus. Daarnaast zijn Zuid-Hollandse belangen ingebracht bij de Europese consultatie over het voorkomen van verlies van plastic pellets om microplasticvervuiling te verminderen.

Ook waren we in 2024 nog betrokken bij het ASSET-project Circulair Bouwen, wat in 2025 nog zal doorlopen. Het ASSET-project richt zich op de vraag hoe de transitie naar een circulaire gebouwde omgeving tot stand kan worden gebracht.

Daarnaast is op initiatief van Zuid-Holland in HNP verband een position paper op circulaire industrie opgesteld. Het paper gaat in op de uitdagingen om in 2050 volledig circulair te worden. Via de *transition pathway for industry* werkgroep waar ECRN zitting in neemt, is het paper overhandigd aan de Europese Commissie. Onze standpunten uit het position paper zijn daarnaast meegenomen in het gezamenlijke ECRN-paper richting het nieuwe Commissiemandaat. In aanvulling hierop zijn beide position papers tijdens de Europese week van de Steden en Regio's onder de aandacht gebracht bij de Europese Commissie.

In het kader van de *Action Agenda Cooperation in the Space Sector 2023-2026*, is een consortia van bedrijven en kennisinstellingen in Bremen en Zuid-Holland ondersteund bij het opstellen en indienen van een digitaliseringsproject in een Horizon Europe

openstelling. Helaas is het projectvoorstel niet gehonoreerd door de Europese Commissie. Dit consortium heeft in aangepaste vorm de samenwerking voortgezet voor een ander project. Daarnaast heeft de provincie deelgenomen aan Space Tech Expo Bremen in november 2024, in verband met het (mede)organiseren van een zakelijk netwerkdiner en een verdiepende workshop over het '*Digital Twin of the moon*' initiatief. Dit is een initiatief van bedrijven en kennisinstellingen uit Bremen, Zuid-Holland en de Nederlandse en Duitse nationale ruimtevaartagentschappen. Tijdens het event is een dialoog gestart met de nationale overheid, het Europese ruimtevaartagentschap en de EU over dit initiatief.

Vooruitblik 2025

In januari 2025 presenteerde de Europese Commissie de *Competitiveness Compass* als koersrichting voor de Europese Unie. Het kompas volgt op de adviezen van het Draghi rapport en erkent de noodzaak om te investeren in een competitief en innovatief Europa. De nieuwe Commissie vraagt hierin nadrukkelijk aandacht voor een circulaire economie en defensie, maar ook ruimtevaart, maritiem en digitalisering. Dit zijn voor de provincie voorstellen die inzicht geven in Europese uitdagingen op dit vlak.

Deze worden meegenomen in de doorontwikkeling van het provinciale beleid.

De provincie zal inspelen op de kansen die interregionale samenwerking biedt voor partners. De provincie doet dit vanuit haar rol in de clusters en in samenwerking met InnovationQuarter. De provincie werkt daarnaast, in samenwerking met regionale partners, drie scenario's uit waarmee Zuid-Holland zich kan profileren richting en binnen de Europese Unie als innovatieve regio.

In 2025 zijn er een aantal voorstellen van belang voor inzet van de provincie op innovatieve economie. De provincie zet in op het voorstel van de Commissie voor het nieuwe MFK 2028-2034.

Voor het nieuwe MFK zijn nationale plannen en een *Competitiveness Fund* aangekondigd, dit kan invloed hebben op de rol van de provincie in een aantal van de Europese subsidieprogramma's waarmee zij de regionale innovatie stimuleert. Het gaat om het programma KvW3 en JTF, maar ook de Interreg-programma's. Binnen KvW3 zullen EU-middelen worden gealloceerd aan de ontwikkeling van innovatieve *fieldlabs* en campussen. Voor enkele Interreg-programma's heeft de provincie een cofinancieringsregeling opgezet voor het stimuleren van interregionale samenwerking. De provincie draagt bij aan de gezamenlijke inzet van HNP voor het behoud van de rol van de regio in de cohesiefondsen.

Zo is de provincie in het voorjaar 2025 betrokken geweest bij de werkbezoeken aan Nederland van de Eurocommissaris Serafin (EU-budget/MFK) en Uitvoerende Vicepresident Fitto (cohesie en hervormingen).

Daarnaast zijn er voorstellen waarop nog geen positie is bepaald maar de regionale inzichten mogelijk wel van belang zijn. Hierin zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met regionale partners. De eigen provinciale inzichten van de *start-up* en *scale-up* knelpunten analyse gebruiken wij om inzet te bepalen op de aangekondigde EU *Start-up and Scale-up Strategy*. Deze strategie heeft de intentie om de infrastructuur en het vestigingsklimaat voor *start-ups* te verbeteren. Met InnovationQuarter kijken wij naar de *Savings and Investment Union*, waarbij vooral InnovationQuarter goed zicht heeft op de knelpunten van de Europese kapitaalmarkt. Vanuit de Zuid-Hollandse *Human Capital Agenda* volgen wij het voorstel van de *Union of Skills*.

Vanuit de *Human Capital Agenda* is de afgelopen jaren bijgedragen aan de doelen *Skills Agenda* van de vorige Europese Commissie, de *Union of Skills* een voorzetting hiervan. Tot slot bevat het Commissie Werkprogramma een groot aantal aangekondigde vereenvoudigingen van regels die de Europese regeldruk verminderen. Het *EU Omnibus pakketten* die in 2025 uitkomt wordt gemonitord.

Circulaire economie

In het werkprogramma 2025 van de nieuwe Europese Commissie is daarnaast veel aandacht voor de circulaire economie, met vanuit de Commissie een aparte portefeuillehouder voor dit onderwerp. Onder de *Clean Industrial Deal* zijn de volgende voorstellen voor wet- en regelgeving relevant:

- Het voorstel van de *Circular Economy Act* voor het creëren van een marktbehoefte voor secundaire materialen en om een interne markt voor afval tot stand te brengen (Q4 2026)
- Een herziening van de *Bioeconomy Strategy* (Q4 2025)
- Een *Europese Biotech Act* (2026)
- Een herziening van de *Public Procurement Directive* om voorkeur te geven aan Europese producten in publieke aanbestedingen in bepaalde strategische sectoren (2026)

Deze voorstellen ondersteunen de industriële concurrentiekracht en defossilisering via betaalbare energie, circulaire economie en industriële verduurzaming. Voor de inzet op deze voorstellen gebruikt de provincie de in 2024 vastgestelde *postion papers*.

In HNP verband wordt in maart een event georganiseerd voor regionale innovatieve bedrijven om verbetervoorstellen te doen rondom einde-afval status en het hergebruik uit reststromen t.a.v. de bioeconomie. Daarnaast zullen we inventariseren welke knelpunten er zijn bij het doen van aanbestedingen, om mee te geven in voorbereiding op de herziening van de *Public Procurement Directive*.

Eiwittransitie

Bij de Europese Commissie wordt er ingezet op innovatieve sleuteltechnologieën één daarvan is de cellulaire techniek. De provincie Zuid-Holland is voornemens om een partnerschap aan te gaan met EIT Food. Deze organisatie heeft financiering ontvangen van de Europese Commissie met een van de doelen om innovatieve technieken voor het voedselsysteem te ontwikkelen. Middels dit partnerschap kunnen projecten worden opgewerkt, maar ook huidige initiatieven worden ondersteund.

Voor Zuid-Holland betekent dit doorontwikkeling van cellulaire agricultuur, en de eerste kweekvlees boerderij ter wereld in Schipluiden.

Hierbij worden de aanvullende economische activiteiten onderzocht voor een boerenbedrijf.

Defensie-industrie

De Europese Commissie zal zich inzetten voor het versterken van de Europese technologische- en industriële basis voor defensie. Door middel van het *White Paper over de toekomst van Europese defensie* komen er richtlijnen voor investeringen en kritieke capaciteiten. De provincie neemt dit mee in haar regionale samenwerking met het Ministerie van Defensie, waarbinnen onder meer de mogelijkheden voor hoogwaardige innovatie-infrastructuur en relevante subsidie-instrumenten zullen worden onderzocht.

Ruimtevaart

Voor de opgave ruimtevaart, voert de provincie Zuid-Holland al activiteiten uit in het kader van de *Action Agenda Cooperation in the Space Sector 2023-2026*. Deze samenwerking is sinds medio vorig jaar verbreed van ruimtevaart naar ook duurzame luchtvaart. In 2025 blijft de focus van de samenwerkingsactiviteiten tussen Zuid-Holland en Bremen op het vlak van ruimtevaart en duurzame luchtvaart gericht op consortiavorming en totstandkoming van gezamenlijke onderzoeksprojecten. Hiertoe organiseren de vier partners zakelijke-netwerkbijeenkomsten en workshops tussen de Zuid-Hollandse en Bremer lucht- en ruimtevaartsectoren. Waar dit meerwaarde biedt, wordt de samenwerking met (partijen uit) andere Europese regio's opgezocht. De provincie blijft een rol spelen bij het *Digital Twin of the moon* initiatief, voor dit programma en andere initiatieven wordt verkend hoe financiering kan worden verkregen via o.a. de EU. De verkenning naar aanvullende financiering sluit aan bij de lange-termijn ruimtevaartagenda waar gezocht wordt naar de mogelijkheden om investeringen te doen in de ruimtevaartsector.

Digitalisering

De kracht van digitalisering is dat het innovatie in andere sectoren kan ondersteunen, maar ook zelf ontwikkelingen meemaakt. De provincie volgt de *Digital Networks Act* die de digitale infrastructuur en AI-ontwikkeling stimuleren. Andere voorstellen die het thema digitalisering raken worden gemonitord. Ervaring van eerdere voorstellen op dit onderwerp leert dat deze nagenoeg altijd in lijn zijn met provinciaal beleid en dit weinig bijsturing vraagt, waardoor de focus meer komt te liggen op het stimuleren van projecten. De thema's digitale connectiviteit, *immersive technology* en *quantum* zijn onderwerpen waar in de regio ontwikkelingen op plaatsvinden en gestimuleerd moeten worden.

Daarnaast zet de provincie in op verantwoorde digitalisering, digitale overheid en digitale autonomie. Dit doen we mede in het Interreg BETTI project, waarin met buitenlandse partners kennis en ervaringen worden uitgewisseld over ethisch gebruik van *artificial intelligence*. Hiervoor is het van belang om de externe profilering te versterken, zodat de provincie beter bekend wordt om haar digitale expertise en door andere Europese partners wordt erkend als een potentiële partner.

5. Toekomstbestendige landbouw en een gezond voedselsysteem

Doel internationale strategie

Bevorderen dat EU-wetgeving bijdraagt aan de verduurzaming van de land- en tuinbouw en mogelijkheden biedt de voedselvraagstukken van Zuid-Holland. Daarnaast bevorderen van EU-financiering voor projecten gericht op het mogelijk maken van innovaties in de land- en tuinbouw die de transities in Zuid-Holland ondersteunen en ervoor zorgen dat de sector op de toekomst is voorbereid.

Coalitieakkoord: wij stimuleren de overgang naar toekomstbestendige land- en tuinbouwpraktijken en zetten in op het versterken van de verbinding tussen boeren en consumenten. Om zo bewustwording te creëren over lokale producten en een gezond voedselsysteem.

Terugblik op 2024

In 2024 heeft provincie Zuid-Holland, samen met de andere Nederlandse provincies in HNP verband een concept *position paper* geschreven over de toekomst van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Op 20 juni 2024 heeft het Comité van de Regio's een adviesrapport uitgebracht richting de Europese Commissie over *De toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid*. Gedeputeerde Van Leeuwen heeft samen met gedeputeerde Van Dijk (Drenthe), als dossierhouders agrofood namens de twaalf provincies, input en amendementen geleverd. Dit was in samenwerking met burgemeester Nauta (Hof van Twente) namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Bij de Tuinbouw heeft 'weerbaar telen' een toegevoegde waarde en is er veel focus op innovaties. Om die reden hebben we het voorstel rond nieuwe genoomtechnieken gevolgd en beoordeeld door middel van meeleesrondes voor Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen (BNC)-fiches dat zich richt op het versoepelen van regels voor genetisch gemodificeerde gewassen.

Voor de Greenports is een goed verbonden voedselketen essentieel en dit is uitgedragen in 2024 tijdens internationale evenementen zoals de *Grüne Woche*, de *Fruit Logistica* in Berlijn en de *Connecting Europe Days* in Brussel. De internationale inzet op goederenvervoer per spoor komt hierin nadrukkelijk terug. De provincie is lid van *ERIAFF*, het Europese

netwerk van Regio's voor Innovatie in Landbouw, Voedsel-en Bosbouw. Als lid van de drie werkgroepen *Plants*, *Sustainable Proteins* en *Soil* zijn er sessies georganiseerd met gelijkgestemde regio's om elkaar op de hoogte te houden van ontwikkelingen in de regio's. De provincie heeft ambtelijk deelgenomen aan de jaarconferentie van *ERIAFF* in Finland dat in het teken stond van de rol van regio's bij het opbouwen van veerkrachtige en duurzame agrofood- en bosbouwsystemen in Europa.

Tot slot heeft de provincie in het kader van handelsbevordering en kennisdeling meerdere activiteiten georganiseerd op land- en tuinbouw in 2024. Het betrof provinciale betrokkenheid bij inkomende missies uit China, Marokko, Japan en bestuurlijke deelname aan een tuinbouw roadshow door de Chinese provincies Hebei en Shandong.

De evaluatie relatie met China 2024 gaat in op de uitkomsten van deze activiteiten in relatie tot het provinciale kader voor de relatie met China. Vanuit Denemarken is er een inkomende delegatie ontvangen waarin kennis is gedeeld over het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied.

Vooruitblik 2025

Zowel Zuid-Holland als de Europese Commissie vestigen aandacht op landbouw en voedselvoorziening. De Europese Commissie heeft eind 2024 een *strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de Europese Unie* uitgebracht om de sector meer richting te geven. Begin 2025 is de *visie voor landbouw en voedsel* gepubliceerd die een routekaart uitzet van belangrijkste strategische voorstellen. Deze visie moet langetermijnperspectief bieden aan boeren, vissers, MKB-ers en andere spelers in agro-foodsector.

De provincie prioriteert haar inzet op het voorstel voor het *Toekomstige GLB*. Naar verwachting zal dit voorstel in het tweede kwartaal van 2025 uitkomen. Ter voorbereiding hierop is in 2024 in IPO/HNP

verband een *position paper* geschreven. Provincie Zuid-Holland scherpt dit *position paper* verder aan met niet alleen de visies vanuit de opgave landbouw, maar ook vanuit de opgaven tuinbouw en voedsel. Het streven is om toe te werken naar een toekomstbestendige duurzame land- en tuinbouwsector, waar voldoende aandacht is voor de uitdagingen rond verduurzamingen en doelen van water, natuur en klimaat maar ook concurrentiekracht, voedselzekerheid en sociaaleconomische ontwikkeling van gebieden. Hierbij is inzet nodig op ontwikkeling van verdienmodellen, kennis en innovatie en doelsturing. Hierbij speelt tevens het belang van voldoende kritische massa voor de voedselzekerheid om internationaal leidend te blijven. De waarden en de ambities uit de Zuid-Hollandse voedselvisie, die nog ontwikkeling is, zal onze positie betreffen de voedselketen vervolledigen. Belangrijke punten daarin zijn het terugdringen van de voedselverspilling en de betaalbaarheid van voedsel te borgen.

De Europese Commissie onderschrijft het belang van innovatie voor de brede uitdagingen waar Europa voor staat. Dit geldt ook voor de uitdagingen van de land- en tuinbouwsector. Bij de Greenports is er bijvoorbeeld veel focus op innovaties voor de verduurzaming van de sector en is er aandacht voor weerbaar telen. Voor deze sector en voor de voedselvoorziening wordt er gekeken naar het komende voorstel rond nieuwe genoomtechnieken. Dit voorstel ligt nu bij de Raad en de Europese ministers van Landbouw, er is nog geen gemeenschappelijk standpunt bereikt. De provincie Zuid-Holland kijkt ook naar de Europese innovatiekansen, zoals de mogelijkheden van de biotechnologie voor duurzame voedselproductie of voor gebruik van alternatieve eiwitten, zoals zeewier. Voor Zuid-Holland liggen er kansen voor de zeewierindustrie. De provincie is (mede) event sponsor van *Seagriculture conference* in Rotterdam. Deze internationale conferentie zal zich richten op de uitdagingen voor de zeewierindustrie en worden kennis en kunde gedeeld als zeewier voor o.a. veevoer, voedsel, mogelijkheden voor offshore-teelt en bioraffinage van zeewier.

De provincie zet in op verdere versterking van ERIAFF-netwerk in 2025 en heeft samen met de provincie Noord-Holland het voorzitterschap van de plantwerkgroep. Doel van deze werkgroep is om samen met gelijkgestemde regio's beter aan te haken bij de ontwikkeling in de Europese tuinbouw om de sector zo gezamenlijk verder te brengen. Binnen ERIAFF is Zuid-Holland ook lid van de *sustainable proteins* werkgroep en van de *soil*

werkgroep. Ten behoeve van de kennisdeling zal Zuid-Holland in 2025 weer ambtelijk vertegenwoordigd zijn op de jaarlijkse ERIAFF-conferentie die dit jaar in Spanje is. Tijdens de conferentie zal er ook afgetast worden wat de positie is van andere regio's betreffende de komende Europese voorstellen waar wij ons op willen inzetten.

6. Herstel en instandhouding van water, natuur en milieu

Doel internationale strategie

Bevorderen dat EU-wetgeving die betrekking heeft op de kwaliteit van water, bodem en lucht rekening houdt met de uitdagingen van de Zuid-Hollandse opgaven. Daarnaast bevorderen van EU-financiering van projecten die bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van water, bodem en lucht in Zuid-Holland.

Coalitieakkoord: ons landschap en de biodiversiteit staan onder toenemende druk door het groeiend aantal inwoners, economische ontwikkeling, klimaatverandering en stikstofuitstoot van landbouw, verkeer, luchtvaart en industrie. Milieupgaven houden zich niet aan geografische grenzen. Voor bodem, water, lucht en natuur is Europese coördinatie en afstemming daarom van belang. Daarbij moet er meer aandacht zijn en blijven voor de implementatie en regionale uitvoerbaarheid van Europese milieuregeling.

Terugblik op 2024

In 2024 heeft de provincie relevante wet –en regelgeving gemonitord, onder andere: *natuurherstelwet, evaluatie nitraatrichtlijn, voorstel inzake geïntegreerd waterbeheer, Herziening richtlijn stedelijk afvalwater, herziening van de lijst met giftige stoffen voor oppervlakte –en grondwater, bodemonmonitoringsrichtlijn (input geleverd op consultaties), richtlijn luchtkwaliteit en de richtlijn industriële emissies.*

Door deze monitoring is de provincie op de hoogte van de laatste ontwikkelingen, zo weten we wat eraan komt, op welk moment, wanneer actie ondernomen moet worden en waarop ingespeeld moet worden.

Verder heeft er een interne verkenning plaatsgevonden naar financieringsmogelijkheden voor de opgave natuur, met oog op natuurinclusief. Dit heeft niet geleid tot projectaanvragen. Wel loopt het lifeall4biodiversity (2020-2026) programma door.

In het kader van de inzet op PFAS hebben we een event georganiseerd tijdens de *European Green Week*. Het evenement heeft plaatsgevonden op het HNP-kantoor. Hierbij hebben verschillende sprekers (o.a. van de Europese Commissie) de problematiek

uiteengezet. Met het event wil Zuid-Holland een Europees PFAS-verbod hoog op de agenda houden.

Daarnaast is binnen de Grenspost Noordrijn-Westfalen-samenwerking tijdens de Düsseldorferse dag aandacht gevraagd voor de lozingen van PFAS, in relatie tot onze waterkwaliteit. Er is afgesproken een werkbezoek te organiseren in 2025 waarbij de staatssecretaris van het Noordrijn-Westfaalse ministerie van MNV onze provincie komt bezoeken in het kader van de gedeelde wateropgaven.

Zo kunnen wij onze belangen overbrengen met de oproep dit in goede samenwerking te doen.

Vooruitblik 2025

De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van klimaat-, milieu-, en natuurwetgeving. Voor 2025 zal dit vooral gelden voor de vereenvoudigingen van maatregelen binnen de *Competitiveness Compass*, *Clean Industrial Deal* en de *visie voor landbouw en voedsel*. In dat kader blijven we daarom relevante bestaande, en nieuw aangekondigde wet –en regelgeving monitoren, in relatie tot de opgaven water, bodem, natuur en klimaatadaptatie om zo conflicterende (nieuwe) wetgeving te voorkomen en benodigde samenwerking te stimuleren.

Op het gebied van water blijven we de volgende richtlijnen monitoren:

- *De Kaderrichtlijn Water (KRW)* vormt het dossier waar het meeste op gebeurt. Op dit moment wordt er gekeken of er samen opgetrokken kan worden binnen het HNP om de Kaderrichtlijn Water als pilotdossier te bestempelen.
- *Het voorstel inzake geïntegreerd waterbeheer*, die momenteel in de triloof fase zit. Dit voorstel leidt tot een wijziging van de KRW, de grondwaterrichtlijn en de richtlijn milieukwaliteitsnormen. Onderdeel van dit voorstel is ook de *herziening van de lijst met stoffen voor oppervlakte- en grondwater*. Dit leidt tot monitoringsverplichtingen voor de nieuw opgenomen water verontreinigende stoffen.

Daarnaast wordt de nieuw aangekondigde *Water Resilience Strategy* gemonitord. Publicatie wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2025. Deze strategie moet helpen bij het beheer van bronnen, aanpak van schaarste en het stimuleren van een concurrerende en circulaire aanpak in onze waterindustrie. Bij dit proces zal de opgave water bodem sturend betrokken worden. We verkennen hierbij ook actief de mogelijkheden om water strategie te koppelen aan natuur, bijvoorbeeld via het concept *nature-based solutions*.

Dit met als doel om natuur meer te positioneren als oplossing voor maatschappelijke opgaven, conform de lijn van agenda natuurinclusief.

Met Europese partners werken we in het Interreg-WATERADAPT project samen om kennis uit te wisselen over de opgaven die er liggen voor water(veiligheid) in het kader van klimaatadaptatie rekening houdende met de beperkte en overvraagde ruimte die we in Zuid-Holland hebben.

Een andere belangrijke opgave is PFAS. We blijven ons inzetten in de gezamenlijke lobby voor een algeheel PFAS-verbod in de Europese Unie. De Commissie heeft het nieuwe *Chemische Industrie pakket* aangekondigd in de *Clean Industrial Deal* voor het vierde kwartaal van 2025. Onderdeel van dit pakket is de herziening van de *Registration Evaluation Authorization and Restriction of Chemicals (REACH)* verordening, die voor Zuid-Holland van belang is. Ontwikkelingen zullen op de voet worden gevolgd. Hier zal samen in op worden getrokken met de collega's van industrie, water en economie. De herziening is ook voor deze opgaven van belang en vraagt daarom een integrale benadering. Daarnaast treedt de provincie op als dossierhouder PFAS binnen de werkgroep binnen het HNP. In het kader van PFAS zal er worden gekeken naar een verdere uitbreiding van de samenwerking met regio's, en onderhouden van het netwerk. Daarnaast wordt bekeken welke lobbyactiviteiten worden ontplooid, in navolging van het PFAS-event tijdens de *European Green Week*.

In 2025 zal er een werkbezoek worden georganiseerd binnen de Grenspost Düsseldorf samenwerking en Noordrijn-Westfalen. De staatssecretaris van het ministerie van MNV van Noordrijn-Westfalen wordt uitgenodigd in het kader van gedeelde wateropgaven en de Rotterdam-Duisburg corridor, in navolging van het werkbezoek aan Düsseldorf november 2024.

Verder blijven de ontwikkelingen rondom de Europese Bodemonitoringsrichtlijn, de implementatie van de Natuurherstelwet en de infractieprocedure van de Grutto gemonitord. In

2025 blijven we ambtelijk deelnemen aan de werkgroep Bodem binnen het ERIAFF-netwerk.

Thema van de Annual Conference 2025 luidt *Circular Bioeconomy for Rural Development and Resilient Landscapes*. Hierbij zal ook de link met water worden gelegd, inclusief de overige werkgroepen waaraan we deelnemen, landbouw en voedsel in het bijzonder.

In navolging van de inventarisatie van EU-financieringskansen voor natuurinclusieve landbouw is afgesproken dit in 2025 opnieuw te doen. Specifiek gaat dit om het zoeken naar mogelijkheden voor het uitbreiden van het instrumentarium binnen het GLB. Kennisdeling vormt het doel, Europese kansen zullen vervolgens verder verkend worden. Daarnaast blijven we deelnemen aan het *All4biodiversity* (2020 – 2026) programma. In 2025 vindt de eindconferentie *All4Biodiversity* plaats in het gebied Mient Kooltuin Groene Zone.

Tot slot heeft de nieuwe Commissie het *Climate Adaptation Plan* aangekondigd. Dit plan moet lidstaten helpen met voorbereiden op klimaatverandering. Dit plan wordt echter pas in 2026 verwacht en zal er in 2025 dus enkel worden gemonitord. Als provincie blijven we onderdeel van de missie *Adaptation on Climate Change*, deze missie wordt vooral gebruikt om kennis voor de eigen opgave te versterken.